

«Greenwashing στην Κύπρο: Η πρόκληση της πράσινης εικόνας»

Το φαινόμενο του **greenwashing** έχει μπει δυναμικά στην ατζέντα της Ευρώπης και της Κύπρου. Πρόκειται για τις παραπλανητικές ή υπερβολικές περιβαλλοντικές δηλώσεις εταιρειών, που προσπαθούν να φανούν πιο «πράσινες» απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα. Χρησιμοποιούνται αόριστοι ισχυρισμοί όπως «οικολογικό», «φυσικό» ή «πράσινο», ενώ συχνά αποκρύπτονται μη βιώσιμες πρακτικές ή γίνεται υπερβολική χρήση αντισταθμίσεων εκπομπών, χωρίς ουσιαστική μείωση ρύπων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει πλέον κανονισμούς για να περιορίσει το φαινόμενο. Οι περιβαλλοντικοί ισχυρισμοί πρέπει να επαληθεύονται από ανεξάρτητους φορείς, ενώ η παραβίασή τους επισύρει πρόστιμα και αποκλεισμό από δημόσιες προμήθειες. Επίσης, προωθείται η χρήση επίσημων οικολογικών σημάτων, όπως το **EU Ecolabel**, ενώ οι ιδιωτικές ή ασαφείς ετικέτες περιορίζονται.

Παρά την πρόοδο, η εφαρμογή συναντά προκλήσεις. Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί έχουν περιορισμένους πόρους, ενώ οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανησυχούν για το κόστος συμμόρφωσης. Η ασάφεια στους ορισμούς δυσκολεύει τη διάκριση μεταξύ πραγματικής περιβαλλοντικής δράσης και παραπλανητικών ισχυρισμών, ενώ η κακή χρήση αντισταθμίσεων άνθρακα παραμένει σημαντικό ζήτημα.

Στην Κύπρο, η κατάσταση παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Η διαθεσιμότητα προϊόντων με EU Ecolabel είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ, μόλις στο 2% των μεγάλων καταστημάτων. Παράλληλα, η εναρμόνιση της κυπριακής νομοθεσίας με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς προχωρά σταδιακά και αναμένεται να ολοκληρωθεί πλήρως έως το τέλος 2026. Οι καταναλωτές έχουν χαμηλή ενημέρωση, δυσκολεύονται να ξεχωρίσουν τα πραγματικά βιώσιμα προϊόντα, ενώ πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν τεχνογνωσία ή οικονομικά κίνητρα για ουσιαστική πράσινη μετάβαση.

Τοπικές πρωτοβουλίες, όπως αυτές του **CSR Cyprus** και της **OEB**, οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια για την ενίσχυση της αυθεντικής εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις. Παράλληλα, η εκπαίδευση στελεχών, η ανάπτυξη start-ups καθαρής τεχνολογίας και η χρήση πλατφορμών ESG συμβάλλουν στη μέτρηση, ανάλυση και δημοσιοποίηση περιβαλλοντικών επιδόσεων.

Οι δήμοι και οι τοπικές αρχές, όπως στη Λευκωσία και τη Λεμεσό, υλοποιούν σχέδια «έξυπνων πόλεων», με αισθητήρες μέτρησης ενέργειας, ποιότητας αέρα και φωτισμό χαμηλής κατανάλωσης. Οι πρώτες εκθέσεις βιωσιμότητας από κυπριακές επιχειρήσεις δείχνουν θετικά

αποτελέσματα, όπως σε μεγάλες τράπεζες και βιομηχανικές μονάδες, εντούτοις οι μικρότερες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ακόμα δυσκολίες.

Η βιομηχανική ζώνη της δυτικής Λευκωσίας, στις περιοχές Παλαιομέτοχο, Κοκκινοτριμιθιά και Μάμμαρι, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυρήνες μεταποίησης στην Κύπρο. Εκεί συγκεντρώνονται επιχειρήσεις από διαφορετικούς κλάδους, όπως τρόφιμα, πλαστικά, μέταλλο και δομικά υλικά. Τα τελευταία χρόνια, οι εταιρείες αυτές βρίσκονται αντιμέτωπες με αυξανόμενη πίεση να ευθυγραμμιστούν με τις ευρωπαϊκές οδηγίες για τη βιωσιμότητα και, κυρίως, με την καταπολέμηση του φαινομένου του greenwashing.

Το greenwashing, δηλαδή η παραπλανητική προβολή προϊόντων ή διαδικασιών ως περιβαλλοντικά φιλικών χωρίς επαρκή τεκμηρίωση, αποτελεί πλέον βασικό στόχο ρύθμισης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η European Commission έχει εισαγάγει αυστηρότερα πλαίσια που απαιτούν από τις επιχειρήσεις να στηρίζουν κάθε «πράσινο» ισχυρισμό σε σαφή, μετρήσιμα και επαληθεύσιμα δεδομένα.

Στην πράξη, οι βιομηχανίες της περιοχής εμφανίζουν διαφορετικό βαθμό έκθεσης στον κίνδυνο greenwashing, ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητάς τους. Οι επιχειρήσεις πλαστικών και συσκευασίας συγκαταλέγονται στις πιο ευάλωτες. Ισχυρισμοί όπως «100% recyclable» ή «eco packaging» χρησιμοποιούνται συχνά, χωρίς να διευκρινίζεται εάν τα προϊόντα ανακυκλώνονται πράγματι στις τοπικές υποδομές ή ποιο είναι το συνολικό περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα. Η απουσία ανάλυσης κύκλου ζωής (Life Cycle Assessment) ενισχύει τον κίνδυνο παραπλάνησης.

Αντίστοιχα, στον τομέα των τροφίμων και των καταναλωτικών αγαθών, εταιρείες όπως η Alkis H. Hadjikyriacos (Frou Frou Biscuits) στην Κοκκινοτριμιθιά, δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον όπου όροι όπως «φυσικό», «βιώσιμο» ή «υπεύθυνη παραγωγή» χρησιμοποιούνται ευρέως. Ωστόσο, οι όροι αυτοί συχνά δεν συνοδεύονται από συγκεκριμένα δεδομένα, δημιουργώντας σύγχυση μεταξύ επικοινωνιακής στρατηγικής και πραγματικής περιβαλλοντικής επίδοσης.

Στον κλάδο των μεταλλικών και βιομηχανικών κατασκευών, οι επιχειρήσεις προβάλλουν τη χρήση σύγχρονου εξοπλισμού και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας. Παρόλο που αυτές οι πρακτικές μπορεί να είναι ουσιαστικές, συχνά δεν συνοδεύονται από ποσοτικά στοιχεία ή συγκρίσιμες μετρήσεις, όπως εκπομπές CO₂ ή πιστοποιημένες αναφορές ESG. Το αποτέλεσμα είναι ισχυρισμοί που παραμένουν ασαφείς και δύσκολα επαληθεύσιμοι.

Ακόμη και στον τομέα της ενέργειας και των δομικών υλικών, όπου η «πράσινη» καινοτομία αποτελεί βασικό σημείο πώλησης, παρατηρείται χρήση γενικών όρων όπως «green solutions» ή «eco insulation» χωρίς τεχνική τεκμηρίωση. Αυτή η πρακτική ενδέχεται να παραπλανήσει τους καταναλωτές και να εκθέσει τις επιχειρήσεις σε νομικούς κινδύνους.

Οι νέες ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές καθιστούν σαφές ότι γενικοί και αόριστοι όροι όπως «eco-friendly», «sustainable» ή «environmentally safe» δεν είναι πλέον αποδεκτοί χωρίς αποδείξεις. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις καλούνται να υιοθετήσουν μια πιο διαφανή και τεκμηριωμένη προσέγγιση. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση συγκεκριμένων δεικτών (π.χ. ποσοστιαία μείωση εκπομπών), την απόκτηση ανεξάρτητων πιστοποιήσεων (όπως ISO 14001) και τη δημοσίευση αναφορών βιωσιμότητας.

Παράλληλα, αναδύεται και το φαινόμενο του greenhushing, όπου οι εταιρείες αποφεύγουν να επικοινωνήσουν τις περιβαλλοντικές τους πρωτοβουλίες από φόβο μήπως κατηγορηθούν για greenwashing. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της περιοχής, οι οποίες συχνά δεν διαθέτουν τους πόρους ή την τεχνογνωσία για πλήρη τεκμηρίωση.

Συμπερασματικά, η μετάβαση προς μια πιο υπεύθυνη και διαφανή βιομηχανική πρακτική στη δυτική Λευκωσία βρίσκεται σε εξέλιξη. Αν και το greenwashing δεν είναι πάντα αποτέλεσμα πρόθεσης παραπλάνησης, η έλλειψη σαφών δεδομένων και κατανόησης των κανονισμών δεν αποτελεί πλέον δικαιολογία. Οι επιχειρήσεις έχουν υποχρέωση να προσαρμοστούν έγκαιρα στις νέες απαιτήσεις να ενισχύσουν όχι μόνο τη συμμόρφωσή τους, αλλά και την αξιοπιστία τους στην αγορά.

Η επόμενη δεκαετία για την Κύπρο σηματοδοτεί την ουσιαστική μετάβαση στην πράσινη οικονομία. Με την Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ ως οδηγό, η χώρα στοχεύει στην καθαρή ενέργεια, την κυκλική παραγωγή και την τεχνολογική καινοτομία. Η επιτυχία θα εξαρτηθεί από τη συνεργασία κράτους, επιχειρήσεων και πολιτών, καθώς και από τη διαφάνεια στους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς. Η πράσινη μετάβαση δεν είναι πια ρητορική, αλλά νέα πραγματικότητα που διαμορφώνει το μέλλον της κυπριακής οικονομίας και κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΦΙΑ

- European Commission (2023). *Proposal for a Directive on Green Claims (Green Claims Directive)*.
- European Commission (2020). *A New Circular Economy Action Plan*.
- CSR Cyprus (2022-2024). Εκθέσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα για ΕΚΕ.
- Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων (ΟΕΒ) (2023). Οδηγοί βιωσιμότητας για επιχειρήσεις.
- Υπουργείο Ενέργειας Εμπορίου και Βιομηχανίας Κύπρου (2023). Στρατηγικές για πράσινη μετάβαση.
- European Commission - *EU Ecolabel Official Website*.
- <https://www.cyprusbarassociation.org/index.php/en/news/events-seminars-lectures/eventdetail/1105/21,22,23/greenwashing-prasino-xeplyma-athemites-emporikes-praktikes-ti-prepei-na-gnorizoun-oi-epicheireseis-kai-oi-katanalotes-gia-to-ischyon-nomiko-plaisio>
- https://cyprus.representation.ec.europa.eu/news/consumer-protection-enabling-sustainable-choices-and-ending-greenwashing-2023-03-22_en
- <https://www.csrcyprus.org.cy/el/trainings-news/%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%8D%CE%BD%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B1%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-greenwashing>
- <https://www.gov.cy/epitropoi/to-grafeio-epitropou-perivallontos-kai-to-csr-cyprus-diorganonoun-ergastirio-me-thema-tin-apotropi-tou-greenwashing/>
- <https://www.philenews.com/oikonomia/apopsis-ikonomia/article/1484886/isigisis-keve-gia-apofigi-tou-fenomenou-tou-greenwashing/>
- <https://www.philenews.com/oikonomia/kafti-grammi/article/1430529/stin-efthia-gia-pataxi-tou-greenwashing/>